

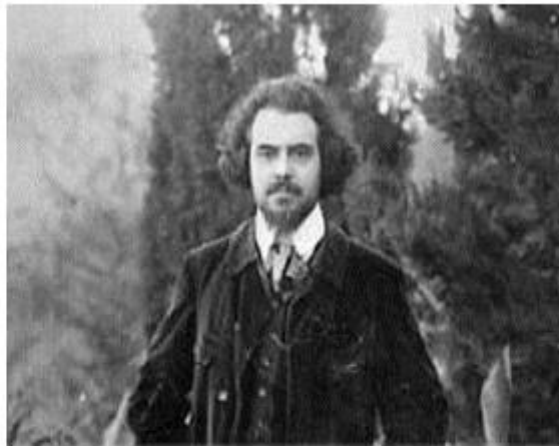
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИХ ТА
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ІСТОРІЇ БІЛОРУСІ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

“СЬОМІ БЕРДЯЄВСЬКІ ЧИТАННЯ”

7 червня 2019 року

Біла Церква

2019

Організаційний комітет

Даниленко А.С., д-р екон. наук, академік НААН, ректор Білоцерківського НАУ, голова оргкомітету;

Боршовецька В.Д., канд. пед. наук, доцент, декан факультету права та лінгвістики БНАУ;

Мельник Л.М., канд. політ. наук, доцент, зав. кафедрою теоретико-правових та соціально-гуманітарних дисциплін БНАУ;

Ярмола О.В., канд. філос. наук, доцент кафедри теоретико-правових та соціально-гуманітарних дисциплін БНАУ;

Чернецький Є.А., канд. іст. наук. (Україна), д-р гуманітарних наук (Польща), зав. відділом інформ.- краєзнав. роботи Білоцерківської міської ЦБС;

Водоп'янов П.О., чл.-кор. НАН Білорусі, проф., д-р філос. наук;

Бурак П.М., канд. філос. наук, доцент, зав. кафедрою філософії та права БДТУ;

Коваль О.В., канд. іст. наук, ст. викладач кафедри історії Білорусі та політології БДТУ;

Харьковщенко Ю.Є., канд., філос. наук, доцент кафедри теоретико-правових та соціально-гуманітарних дисциплін БНАУ;

«Сьомі Бердяєвські читання»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Біла Церква, 7 червня 2019 року. – 56 с.

Науковий збірник містить тези доповідей та повідомлень учасників міжнародної науково-практичної конференції «Сьомі Бердяєвські читання», що відбулася 7 червня 2019 року в м. Білій Церкві.

© Білоцерківський національний аграрний університет

© Білоруський державний технологічний університет

УДК 37.013.73

Дем'яненко О. О., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ozaika@ukr.net

ОСМИСЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ КРИЗЬ ПРИЗМУ БЕРДЯЄВСЬКИХ ІДЕЙ ПРО ДИСБАЛАНС СИСТЕМНОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ

Проблема стрімких освітньо-культурних змін в Україні є актуальною як для наукових дискурсів, так і в практичній площині. Адже сучасні процеси інформатизації освіти, наявний «світ медіа» у цілому зумовили не лише зміну міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, а й призвели до структурних змін у всій культурі. Часто вживаним сьогодні у наукових розвідках, соціальних мережових спільнотах є поняття «криза культури». І здебільшого тут йдеться не про кризу Культури у цілому, а класичної, базовим чинником розвитку якої є Розум, Науково-технічний прогрес.

Чи не вперше ця проблема була окреслена у працях Миколи Бердяєва. Лекція відомого філософа 1918 року «Криза мистецтва» блискуче окреслює базові чинники, суперечливості й ознаки «нової моделі світу» [1].

Так, одним із важливих, але й суперечливих, чинників зміни мистецьких процесів початку ХХ століття мислитель визнавав тенденцію до синкретичності й інтегрування, яка співіснувала з іншою тенденцією – схильністю до руйнації мистецьких канонів у межах кожного з видів мистецтв.

Викликами Нового часу М.Бердяєв називав такі:

- свобода самореалізації творця;
- руйнування зв'язків «людина - природа» на користь зв'язків «людина - техніка»;
- невіршуваність колізії, періодичний дисбаланс духовного й матеріального, ідеального й практичного («теургічного мистецтва» й прагматизму);
- розкладання на частини й елементи системних моделей мистецтва, руйнація цілісного «античного» світу культури;
- деперсоніфікація мистецтва, коли людський образ «исчезает в этом процессе космических распылений и распластования» [1, с. 10];
- швидкоплинність змін, коли все змінюється не через століття, а десятиліття, роки.

У своїй лекції Микола Бердяєв зауважив про так званий «дисбаланс системності розвитку культури» як об'єктивний факт, адже культура, на його думку, не розвивається лінійно й поступально, а має періоди виснаження («безсилля»). Це закладено в природі самої творчості, здатної до трансформації, у тому числі – деструктивної [1, с. 14]. Загрозливою рисою Нового часу Бердяєв визнавав технічність епохи, коли творчий потенціал людини сфокусований на техніці. Це добре для цивілізаційного розвитку, але для культури – питання відкрите.

Аналізуючи й інтерпретуючи погляди М.Бердяєва на розвиток культури ХХ століття, в основі якої – глибока й сутнісна свобода, творча активність людини, зауважимо, що на сучасному етапі розвитку культура ще кризу не подолала. Адже багато освітньо-культурних явищ сьогодення можна трактувати саме кризь осмислене М.Бердяєвим поняття. О.Булейко зазначає про це так: «Наприкінці ХХ ст. світ знову став майже невпізнаним. Його важко охопити єдиним поглядом, передбачити головні вектори розвитку, запропонувати превентивні освітньо-культурні інновації... Освіта, її напрями розвитку, зміст і навчальні технології, організація знаходяться в епіцентрі дискусій, що розгорнулися нині у світовому інтелектуальному середовищі. Мова йде про опрацювання нової філософії освіти – освіти, яка б забезпечила комфортне існування людини у ХХІ ст.» [3, с. 176].

Так, наскрізна інформатизація сучасного суспільства також руйнує ustaleni принципи, на яких будуються локальні культури в їх взаємодії. Мова йде про все тіснішу інтеграцію культур, міжкультурну взаємодію, інтермедіальність як характерну ознаку осмислення культурних явищ. Насправді це слід вважати ситуацією різкої зміни комунікаційного простору,

у якому культурні межі є досить хиткими. Завдяки новітнім засобам *аудіовізуального впливу* значно звужується зона неоднакового в культурах.

Тут є певна колізія: ймовірно, що в цьому новоявленому просторі домінуватимуть найпростіші – стереотипні – компоненти культури. Справді, під «кризою культури» можна розуміти порушення традиційного балансу між високою і масовою культурами з ознаками домінування останньої. Але реалізована творча активність людини, гуманізація освіти, тяжіння до духовного має стати на заваді тому.

Таким чином, вирішення означеного питання знаходиться у площині філософії освіти, філософії культури та сучасної дидактики, адже вичерпність однієї освітньої парадигми завжди обґрунтовує з'яву та формування іншої [2; 5-7 та ін.]. Аналізуючи філософсько-освітні напрацювання зарубіжних, зокрема російських учених, зауважимо про наявність досить неоднорідних позицій щодо вирішення цієї проблеми. Констатуючи вичерпаність класичної моделі освіти, В. Розін пропонує шукати нові філософсько-педагогічні концепції формування нової освітньої парадигми, тоді як А. Огурцов класичну парадигму освіти вважає нерушійним фундаментом європейської культури й цивілізації [7].

Українська філософія освіти (І. Бех, О.Булейко, В. Вікторов [2-4] та ін.) намагається окреслити сутність нової (оновленої, видозміненої) освітньої парадигми, вирішальними ознаками якої є динамічність і гнучкість, відкритість, соціально-практична цінність, творчий потенціал, синергетичність, здатність до самовідновлення. Саме такі риси Нового часу «кризи культури» ґрунтовно описані у Бердяєва. Тож розвиток освіти сьогодні потребує кардинального трансформування, сутність чого описано у працях філософів і дидактів - попередників. Слушно зауважено О.Булейко [3, с. 177], що вона сьогодні має бути орієнтованою на особистість, конкурентоспроможну у світовому освітньо-культурному просторі, водночас – базуватися на врахуванні національно-етнічного коріння наукової думки. Це має бути освіта впродовж життя, соціально значуща, готова до динамічних змін, в основі якої – ідея творчої активності особистості.

Список використаних джерел:

1. Бердяев Н.А. Кризис искусства. М. : Г.А.Леман и С.И.Сахаров, 1918. 47, [1]с., 6 л.ил.
2. Бех І. Д. Дві експериментально-виховні стратегії – два етапи розвитку педагогічної науки. *Педагогіка і психологія*. 2000. №3. С. 5–15.
3. Булейко О.І. Наука і освіта XXI століття: тенденції суспільного розвитку. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2012. № 2 (6). С. 175-180. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/666/1/Nauka%20i%20osvita.pdf>
4. Вікторов В. Г. Якість освіти : основні наукові підходи та уявлення. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності*. Київ, 2004. Вип. 14. С. 208–214.
5. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века : В поисках практико-ориентированных образовательных концепций. М. : Совершенство, 1998. 607 с.
6. Кузьминов Я. Реформа образования : причины и цели. *Отечественные записки : журнал для медленного чтения*. 2002. №1. URL : <http://www.strana-oz.ru/2002/1/reforma-obrazovaniya-prichiny-i-celi>.
7. Образование в конце XX века : материалы круглого стола [Зотов А. Ф., Купцов В. И., Розин В. М., Марков А. Р., Шиклин Е.В., Царев В.Г., Огурцов А. П.]. *Вопросы философии*. 1992. № 9. 184 с.